

# Bulgara esperantisto

ОРГАН НА БЪЛГАРСКИЯ ЕСПЕРАНТСКИ СЪЮЗ И БЪЛГ. ЕСПЕРАНТСКА КООПЕРАЦИЯ

ГОДИНА 24-а

С О Ф И Я, август 1946 год.

БРОЙ 2

## ТАКА РАБОТЯТ ЕСПЕРАНТИСТИТЕ ЗА ДЕЛОТО НА МИРА

Нашето отечество се намира все още в особено международно положение. Изолираността на страната ни се дължи на предателската политика на германофилските фашистки правителства от миналото, които завлякоха България в блатото на германските бандити.

Вярно е, че от 9 септември 1944 г. насам правителството на Отечествения фронт успя да завоюва редица добри международни позиции, като дружбата и доверието на Съветския Съюз, на Югославия и на редица още други страни. Там разбраха, че българският народ няма нищо общо със своите фашистки управници, че той въстана, справи се бързо и справедливо с военнопръстъпниците, въведе демократичен ред в страната и върви смело и решително към всеобщото ѝ укрепване.

Но в редица други страни — Англия, Америка, Франция, Белгия, Холандия, Дания и други, значителни народни маси не са на ясно по истинското положение у нас. Това се дължи на вражеската реакционна пропаганда в тия страни.

Ние — есперантистите неможем и не биваше да стоим със скръстени ръце! Ние бяхме длъжни да употребим средствата, с които разполагаме, за разобличаване лъжите на нашите врагове, да разбием интригите на Чърчиловци и на другите подпалвачи на войната. Ние трябваше да изнесем пред света истината, за нашето свободно, демократично и лоялно отечество. Необходимо беше да покажем пред света искрените усилия на нашия народ да закрепим своите демократични придобивки, да изкорени остатъците от фашизма, да преодолее стопанските мъчнотии и да се сдобие със заслужен, бърз, справедлив и достоен мир. Всички тия факти ние трябваше да направим час по-скоро достойни на колкото се може по-широки народни слоеве във всички страни. И ние го сторихме.

Сторихме го, не по традиционните официални пътища на междуправителствените и дипломатически отношения. Новият път, който възприехме ние — беше пътя на прякото общуване и връзки на широките слоеве от нашия народ с народите от другите страни, по пътя на индивидуалното и колективно кореспондиране, на свързването на фабрики, мини, учреждения, гари, профгрупи и други предприятия, на масови организации, професионални дружества, кооперации, женски и младежки дружества, читалища, училища и пр. със сродни или близки по професия, по културни или стопански интереси и по характер предприятия, организации и колективи от чужбина.

Добитите резултати са най-насърдчителни. Получиха се редица интересни и разнообразни отговори, които заслужават да бъдат споделени с гражданството на града и областта, за да се види как може да се работи за каузата на отечеството чрез есперанто от всеки един, колкото и скромен гражданин да е на нашата страна.

Милионите прости хора трябва да застанат на стража за делото на мира и това те ще го направят. Но за да могат хората от всички страни да се разберат, те ще трябва, преди всичко, да се разбират, и това става вече, въпреки всички черни сили на реакцията.

Долу подпалвачите на войната!

Да живее международната солидарност на демократичните народи!

РАДОСЛАВ ТРИЧКОВ

# ЕСПЕРАНТСКОТО ДВИЖЕНИЕ

В ЧУЖБИНА

У НАС

Международният език в английските училища

В Англия от много години насам училищата имат известна свобода относно учебните програми. Разбира се има централно Министерство, което ръководи училищата в цялата страна, но освен това съществуват във всички области и местни съвети, които ръководят работите по места. При условие, че има подходящ учител и че се получи разрешението на директора и на съответния училищен инспектор, в редица училища е въведено преподаването на есперанто. При тези условия международният език се преподава в около 25 училища в Англия. Понеже в тези училища преподаването на езика е част от редовната програма, в тях то е задължително за учениците. В едно такова училище есперанто се изучава от повече от 300 ученика, а в друго — от повече от 250.

Полша

В гр. Лодз се е състоял конгрес на полските есперантисти. Взели са участие 96 делегати от 17 градове.

Повече подробности ще дадем в бр. 9-10 на "Интернация Културо", който предстои да излезе.

Чехословашко

Искате ли да се усъвършенствувате в езика? Искате ли да чуete правилен изговор? — Слушайте редовно чехословашката радиостанция Моравска Острава всеки вторник и всеки петък в 23,50 часа българско време, дължина на вълната 325 м., 922 килоцикли. Станцията предава есперантски беседи за живота в Чехословашко, съобщения из есперантското движение и други интересни новини.

Вашите впечатления съобщавайте с пощ. карта или писмо на адрес:

Češoslovakio. Radiostacio *Moravska Ostrava*, Bráfova 5.

Първият международен конгрес след войната (33-я по ред) ще се състои в Швейцария по всяка вероятност в град Берн, през 1947 година.

Nova kunbatalanto

En vilaĝo *Glavaci*, distrikto *Vraca*, estis ĵus fondita societo „Libereco“. Al ĝi membriĝis ĉ. 20 junuloj, samideanoj kaj simpatiantoj.

K-doj *Venko Varbanov* kaj *Andrej Ivanov* paroladis pri la signifo kaj rolo de lingvo internacia, kiel instrumento ĉe la interpopolaj rilatoj. Kiel prezidanton de la societo oni elektis k-don *A. Ivanov*, vicprez. *Angel Mitrov*, sekr. *Ivan Antonov*.

Al la nova societo CK de Bulgara Esperanto-Asocio sendas varmajn salutojn kaj bondezirojn pri sukcesplena laboro. La societo en *Glavaci* estas nova briko en la konstruaĵo de internacia unueco kaj solidareco demokratia!

Pazarĝik (35.000 loĝ.)

La societo „Radio“ sukcese aplikas praktike sian planon konsistantan el 8 punktoj. Dum la aŭtuno, vintro kaj printempo ni regule semajne kunvenis; dum la somero ni ne kunvenas pro la multa kamplaboro kaj pro la varmego. Tamen ni obstine kaj senbrue propagandas Esperanton.

Ĉi-jare nia societo malfermis 3 kursojn por komencantoj, tamen la rezultoj ne tute estas kontentigaj. Ni organizis ankaŭ distriktan konferencon. Kun nia helpo, en v. *Malo Konare* estis fondita nova esp. societo.

Ni ĉiam aktive subtenas CK de BEA. Por tiu ĉi asocia jaro, ni varbis 70 abonantojn de „Int. Kult“, kaj pagis membrokotizojn por 50 membroj. La Bulg. Esp. Kooperativon ni ankaŭ aktive subtenis: ni duobligis la antaŭviditan monsumon de 30.000 lv. por nia societo; de 23 samideanoj ni kolektis (enskribis kaj preskaŭ pagis) 60.000 lv. Pli grandajn monsumojn enskribis: *S. Vasilev* 12.000 lv. *D. Dobrev* 11.000 lv., *Lazar Semov* 9.000 lv.

Rim. de Red. 1. Somerferion la societo ne devus pemeŝi al si. Eble transformi sian laboron, sed en nenja okazo ĉesigi ĝin. 2. Gratulante la samideanojn el Pazarĝik pri la fondo de societo en *Malo-Konare*, ni tamen volas rimarkigi, ke tiu ĉi societo restis malviva. Ĝi nur aliĝis al la Asocio. Pazarĝikanoj havas la taskon urĝe inspiri novan vivon al ĉi societo, flegi ĝin kiel bona patrino, helpi ĝin en ĝiaj unuaj paŝoj.

Generale la agado de societo „Radio“ en Pazarĝik en multaj rilatoj povas esti konsiderata kiel modela.

## В ПОМОЩ НА МЕЖДУНАРОДНИЯ КОРЕСПОНДЕНТ

Често пъти нашите есперантисти, които кореспондират с чужбина, ни питат, какво да пишат в своите писма до своите чуждестранни приятели:

Редакцията на „Булгара Есперантисто“ според силите си, ще оказва помощ на нашите дружества, групи и отделни есперантисти, които водят международна кореспонденция, като им посочва кои са най-изпъкващите въпроси за момента, които е полезно да поставят в кореспонденциите си. По такъв начин българските есперантисти-патриоти в значителна степен ще допринесат за разбиване на отрицателните мнения и настроения, които нашите врагове изкуствено насаждат в чужбина и особено в западно-европейските страни, по отношение на българския народ.

### ЗА КАКВО ДА ПИШЕМ

1. Да се изтъква участието на българския народ на страната на демократичните народи за окончателното разгромяване на хитлеристка Германия. Една 450,000 българска армия помогна за изгонването на германците от Балканите. Друга 100,000 армия продължи в Унгария борбата срещу общия неприятел и достигна до подножието на Алпите.

2. След победата над фашизма у нас (9.септ.1944 г.) бяха взети решителни мерки за ликвидиране на

фашистките порядки у нас и за демократичното преустройство на обществения живот и на държавните институции. Фашистките организации бяха унищожени, фашистките закони премахнати, а виновниците за войната—съдени и строго наказани.

3. Да се опишат борбите на нашия народ против фашизма и монархията, която представлява германска агентура в България. Да се опише движението на съпротивата. То трябва да бъде предмет на много кореспонденции. Такова съпротивително движение не може да се посочи в никоя от страните тогавашни сателити на Германия.

4. Да се държат в непрекъснато течение нашите кореспонденти в чужбина върху най-новите събития които престои да станат у нас: референдумата и провъзгласяването на България за народна република и свикването на Велико народно събрание, което ще изработи новата демократична конституция Във връзка с това да се опише предателската роля на кобургската династия и нейните крепители.

5. да се направи извод от горните точки: че българският народ не може да бъде държан отговорен за престъпленията на германските агенти в България.

6. Води се международна акция против кървавия фашистки режим на ген. Франко, в която е включена и нашата страна. По единодушното решение на ЦК на Българския есперантски съюз, българските есперантисти също така се присъединяват към всенародното движение против варварската франкова диктатура. Този въпрос също така трябва да бъде засегнат в нашите писма до чужбина; да се съобщава какво се прави в България в това отношение и да се искат сведения за хода на акцията в чужбина.

Радио Варна урежда ежеседмични есперантски предавания всеки вторник, в 21 часа средноевропейско време.

Обърнете внимание на вашите кореспонденти в чужбина върху тия предавания, за да се осведомяват върху положението в България.

### Съобщение

Най-късно до 22 август дружествата следва да устроят събрания, на които да бъдат избрани делегати за конгреса. На всеки 10 (или част от 10) отчетени члена да се избере по един делегат; да се предвидят и техни заместници, та ако се случи някой от делегатите да бъде възпрепятствуван да отиде на конгреса — дружеството да бъде представено от заместника.

Желателно е да дойдат на конгреса повече гости, които ще могат да присъствуват на конгресните заседания, макар и без право на глас.

Д-вата да снабдят делегатите и техните заместници с писма, удостоверяващи правото им на делегатство.

TUJ MENDU!

TUJ MENDU!

JAM APERIS

10 DIVERSAJ POŝTKARTOJ KUN TEKSTOJ DE  
MAKSIM GORKIJ, ROMAIN ROLLAND, LEO TOLSTOJ  
TODOR PAVLOV, MIHAIL GENOVSKI kaj aliaj.

100 poŝtkartoj kostas 150 levojn. Al societoj estas farata 20% rabato. Por la sendkostoĵ aldonu 10 levojn.

La poŝtkartojn liveras Bulgara Esperantista Asocio, Graf Ignatiev 2, Sofia. Sumojn transpagu nur per la asocia poŝtĉeka konto 1133,

## ВСИЧКИ НА КОНГРЕСА В АСЕНОВГРАД!

### ПОСЕТЕТЕ УЧИТЕЛСКАТА КОНФЕРЕНЦИЯ

Окол. Училищен инспектор в Асеновград с нарочно окръжно писмо е поканил всички учители-есперантисти да участвуват в учителската конференция по време на конгреса.

В писмото между другото се казва: „Бълг. есперантски съюз е отредил в програмата на конгреса специални заседания за учителите-есперантисти, тридневен летен университет и балканска есперантска конференция.

Съобщиха ни, че конгреса ще посетят и есперантисти от околните демократични страни. Ще дойдат и учители от Ромъния, Словения, Хърватско и др.

От името на дружеството на работниците по просветата в града и от мое име ви моля да съобщите на всички колеги от околията ви (напреднали и начинаещи) да посетят конгреса, като няколко дни по-рано се обадят на I Асеновградски окол. учил. инспектор.

Нека те от своя страна издирят и приканят и други отделни есперантисти по места.“

### КОНГРЕСИСТИТЕ ЩЕ ПЪТУВАТ С 50% НАМАЛЕНИЕ

На делегатите-конгресисти и гостите от чужбина Гл. Дирекция на БДЖ е разрешила да пътуват с 50% намаление до Асеновград. Всички гари и дунавски пристанища ще издават билети на отиване за Асеновград от 22 до 25 август т. г. вкл.; същите билети ще важат на връщане от 26 до 29 август т. г. вкл.

Билетите ще се издават срещу уверение, издадено от Конгресния комитет, и лична карта. Същите билети ще важат за връщане, ако уверението бъде заверено от председателя на конгресното бюро, че лицето е присъствало на конгреса. Без тази заверка билетите няма да бъдат заверявани за връщане.

Съидейници, да се стечем масово на Асеновградския конгрес, за да манифестираме нашето единство и междубалканска демократическа солидарност!

### ИЕЛ

През време на 29 Конгрес в Асеновград ще се състои факунсидо на членовете и делегатите на ИЕЛ (Международния Есперантски Съюз), за избиране на главен делегат за България.

### ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ЦК

ЦК на Бълг. Есп. Съюз реши да направи на конгреса следните предложения.

1. Съюзната година да съвпада с календарната. Членския внос до края на 1946 г., т. е. за месеците септември, октомври, ноември и декември т. г. да бъде 100 лв., от които 70 лв. за Съюзната каса.

2. От 1. I. до 31. XII. 1947 г., т. е. за една година, чл. внос се определя 250 лева. В тази сума се включва и абонамента на съюзния бюлетин „Булгара Есперантисто“. От тия 250 лв. дружествата задържат 50 лв., а 200 лв. внасят в съюзната каса. По този начин членският внос фактически се намалява с 20 лева, тъй като абонамента на бюлетина е 120 лв., следователно за членски внос остават 130 лв. (досега беше 150 лв.). Всеки член получава съюзния орган. Нечленове плащат абонамент 120 лв.

3. „Булгара Есперантисто“ да излиза най-малко в 12 броя годишно, по 8 страници всеки брой, при годишен абонамент 120 лв.; да се предвиди и ръчна продажба в дружества, курсове и пр.

4. Годишнините на „Интернация Културо“ и „Булгара Есперантисто“ да съвпадат с календарната година.

Четирите броя на „Интернация Културо“ за месеците септ. до декември 1946 г. да излезат в по 24 страници, при абонамент 200 лв.; тия четири броя да съставляват втората годишнина на списанието.

От 1 януари 1947 г., в зависимост от финансовите, материали, персонални и др. условия, „Интернация Културо“ да излиза полумесечно в 16 страници, или месечно в 24 страници, при годишен абонамент 500 лв.

5. 30-тия юбилеен конгрес да се

състои през месец май 1947 година.

6. Сметките на Съюза за 1945-46 г. да се приключат към 31 август 1946 г.

**Мотиви.** Обстоятелството, че съюзната година не съвпада с календарната, създава редица неудобства от счетоводно и друго естество. Що се касае до списанията, системата на компенсация с чужди списания, чиито първи броеве излизат през м. януари, също така сега представлява значително неудобство и създава объркване.

Относно абонирането на „Булгара Есперантисто“: неговото получаване от членовете на дружествата и на Съюза, особено в селата, където живеят изолирани есперантисти, е не само по-

лезно, но и необходимо. В съюзния бюлетин ще се дават редица съобщения, нареждания, статии и друг материал, чието следене ще бъде необходимо. ЦК смята, че при малкия абонамент (100 лв. за година за членовете) няма основание да се отказва включването на абонамента в членския внос.

Увеличението на обема на „nt. Kulturo“ ще се наложи, ако това списание стане общобалкански културен орган (както предлагат ромънските съидейници).

Дружествата да разгледат горните предложения, които Конгресът ще приеме, ако ги намери за уместни.

### Por komencantoj

## PIŜOKJO

Kiamaniere majstro Ĉerizo, lignaĵisto, trovis pecon da ligno, kiu ridis kaj ploris kiel infano.

1. Estis iam...

2. „Reĝo!“ — tuj diros miaj etaj legantoj.

3. Ne, miaj knaboj, vi eraris. Estis iam — peco da ligno.

4. Ĝi ja ne estis ia luksa ligno, sed simpla ligno por bruligo, unu el tiuj pecoj kiujn vintre oni enmetas en la hejtilojn kaj kamenojn por ekbruligi la fajron kaj hejti la ĉambrojn.

5. Mi ne scias kiel tio okazis, sed fakto estas, ke iun belan tagon tiu ĉi peco da ligno alvenis en la laborejon de maljuna lignaĵisto, kies nomo estis majstro Antono; sed ĉiuj nomis lin majstro Ĉerizo, pro la pinto de lia nazo, kiu estis ĉiam brila kaj ruĝkolora kiel ĉerizo matura.

6. Vidinte tiun pecon da ligno, majstro Ĉerizo tuj plenĝojĝis; kaj interfrotante siajn manojn pro kontenteco, li grumblis duonlaŭte:

7. „Tiu ĉi ligno alvenis ĝustatempe: mi volas uzi ĝin por fari piedon al tableto.“

По какъв начин майстор Черешко, дърводелец, намери къс дърво, което се смееше и плачеше като дете?

1. Имало някога...

2. „Един цар!“ — веднага ще кажат моите малки читатели.

3. Не, момчета, сбъркахте. Имало някога един къс дърво.

4. То не било никакво луксозно (скъпо) дърво, а просто дърво за горене, един от онези късове, които зиме се слагат в печките и камините, за да се запали огън и да се отопляват стаите.

5. Не зная как станало (се случило) това, но факт е, че един хубав (прекрасен) ден този къс дърво попаднал (пристигнал) в работилницата на един стар дърводелец, който се казвал майстор Антон, но всички го наричали майстор Черешко, поради върха на носа му, който всякога бил лъскав и червен като зряла череша.

6. Като видял този къс дърво, майстор Черешко веднага се зарадвал; и като потривал ръце от доволство, мърморел полугласно:

7. „Това дърво дойде тъкмо на време: ще (искам да) го употребя за да направя крак на една масичка.“

### Б Е Л Е Ж К И

В този отдел ще даваме леки текстове, често придружени с превод, всякога с обяснителни бележки, та съидейници, които още не са овладели езика, да могат да разбират не само значението на текстовете, но да схващат и някои особености — граматически, словарни и др.

Нумерирани са новите редове в двата успоредни текста. Под същите нумера даваме обяснителните бележки. Например под числото 6 даваме обяснителни бележки за текста, който на есперанто започва с "Vidinte tiun resop..." и свършва с „grumblis duonlaŭte“.

1. Превеждаме с историческо минало време, което се употребява в приказките и изобщо се предават неща, които са станали много отдавна, или не сме ги видели, не сме сигурни за тях.

2. Употребяваме числителното „един“ като неопределителен член. Така е в нашите приказки: „имало едно време един дядо и една баба“. образувано е прилагателно *etaj* само от наставката *et*, която означава умаляване. В есперанто и други наставки могат да се употребяват самостоятелно, като получат окончание на прилагателно, съществително, глагол и т. н. *Leganto* — читател, *leganta* — четещ, *legante* четейки. Това са разни причастни форми.

3. *Miaj knaboj*. На български рядко употребяваме притежателните местоимена мой, моя и т. н.; при обръщенията те няма нужда да се превеждат. Сбъркахте; не превеждаме местоимето *vi* понеже в български е излишно. В есперанто трябва непременно да се употреби, понеже посочва глаголното лице. *Ligno* е дърво за горене и за строеж. Растение дърво е *arbo*.

4. *Ja* може и да не се преведе. Често тази думичка значи нали, пък, наистина и се употребява, когато нещо се разбира. *Bruligo* — запалване, горене. Може да се каже и *brulligno* — дърво за горене. *Unu el...* — едно от. *Vintro* — зима, зимно време (наречие от съществителното *vintra*). *Hejtilo* — печка, от глагола *helti* — паля, топля, отоплявам и наставката *-il* — инструмент, средство. *En la hejtilojn* — употребен е винителен падеж за посока.

5. *Iun belan tagon* — употребен е винителен падеж за време (показва кога е станало действието, а в други случаи — колко време е траяло). На български обикновено казваме „един прекрасен ден“. *Laborejo* работилница. Наставката *-ej* означава място, гдето нещо се върши, се намира. *Maljuna* — стар. Тази дума е образувана с представката *mal-*, която дава на основната дума обратно значение. *Lignaĵisto* — дърводелец, от *ligno* дърво, наставка *-aĵ*, която означава предмет от материал, посочен в основната дума (*lignaĵo* — дървено изделие) и наставка *-ist*, означаваща професия (както „телеграфист“). *Kies kio estis* — чието име било (—който се казва). Чрез формата Черешко по добре се подчертава, че е име на човек. *Matura* — зряла или узряла.

6. *Vidinte* — като видял, като видя. Това е минало деепричастие. *Peco da ligno* парче (къс) дърво; *da* се употребява след думи, които означават мярка или количество: *kilogramo da pano* килограм хляб. *Plenĝoĵiĝis*. *Ĝojo* — радост, *ĝoji* — радвам се, *ĝoĵiĝi* — зарадвам се, *plenĝoĵiĝi* напълно се зарадвам, много се зарадвам. *Interfrotante* — търкайки, потривайки (сегашно деепричастие). Може да се преведе и: като триеше, като триел (понеже се отнася към глагол в минало време). *Duonlaŭte*. *Laŭte* силно, гласно, на висок глас. *Duopo* — половина, от числителното *du* (две) и наставката *-op*, означаваща дробна част. *Triono* — третинка.

7. *Tiu ĉi* този, тази, това; частицата *ĉi* служи за да означа по-близък предмет, когато има нужда. *Tiu* — онзи, онази, онова. *Ĝustatempe* — сложна дума. От *ĝusta* точен и *tempo* — време. *Uzi* неопределена глаголна форма (инфинитив), която се употребява след спрегнат глагол и се отнася към него.

Текста е взет от книгата „*Pipokjo*“ от Колоди, която в световната детска литература заема едно от най-видните места, наред с „*Робинзон Крузо*“ и др. всеизвестни съчинения. От парчето дърво майстор Черешко изработва сдин палячо, който оживява и скита по света. В книгата са описани неговите скитания и страдания с човечна топлина и участие. Езикът е лек, ясен, разбран и увлекателен. Книгата може да се достави от Съюза. Цена 280 лв.

## ЗА НАПРЕДНАЛИ

За да дадем възможност на напредналите съидейници да се усъвършенствуват в езика, откриваме този отдел, в който ще се задават по-трудни упражнения.

Поставяме задача:

Да се преведе от български на есперанто статията „Братски съюз между народите“ от Христо Ботев, печатана в христоматията за пети гимн. клас от Николов, Георгиев и Костов (изд. 1945 год.), стр. 349. След като получим преводи от съидейниците, ще ги прегледаме, ще посочим добрите и слабите страни на извършените упражнения, ще дадем упътвания и точен превод.

Пишете ясно и четливо и оставайте широко поле върху писмените работи. Запазете си черновка, за да могат изпратените работи да останат в съюза. Напишете адреса си четливо.

На съидейници, които са направили превода най-добре, ще дадем награди в хубави есперантски книги.

### УДАРНИК

Съидейникът Петър Лилков, железничар, член на Соф. есперантско д-во „Максим Горки“, е провъзгласен за ударник, поради своята неморна и резултатна дейност. Той сам е записал около 60 члена, събрал е повече от 3,000 декларации в полза на есперанто и пр.

ЦК му е дал премия от 2,000 лв. и го е посочил като образец на добър и предан труженник.



